

Tas augusta vidus jeb “Estonian open 2014”

Man nekad isti nav paticis vārdu salikums “putnu vērošana”. Tas nav saistīts ar nodarbes būtību, bet ar to, kā šis procesa apzīmējums izklausās. Patiesībā nepatika ir nepamatota, jo nekas cits kā vērošana – ilgstoša vizuāla vai audiāla izsekošana – tā nav. Tomēr sajūta, ka dari kaut ko no malas, par ko novērojams nenojauš (tā vismaz pieņemts vispārīgos gadījumos uzskatīt), rada tādu kā privilīģētu, bet slēptu pārākuma sajūtu, un vienā brīdī tas šķiet kaut kā nepareizi. Labā ziņa ir tāda, ka, piemēram, “svara vērošana” izklausās daudz sliktāk. Kvantu teorijā daļiņas mēdzot reaģēt atkarībā no tā, vai tiek novērotas, tur novērošana (tāpat tehniska, materiāla iejaukšanās) nozīmē “uzvedības” ietekmēšanu, kas neļauj novērojamo ieraudzīt istajā “gaismā”. Attiecībā uz putniem šāda sajūta rodas brīžos, kad neveicas ar kādas sugas īpatņa ieraudzīšanu vai atrašanu. Neveiksmi tad gribas norakstīt uz putna apzinātiem centieniem izvairīties, nevis paša neprasmī vai nezinašanu, kā lietas darāmas.

“Himantopus himantopus” komanda “Estonian open” rallijā mainīgā sastāvā piedalās piekto reizi. Līdzšinējā pieredze apstiprina – panākumus jeb piedalīšanās jēgu kaut cik pieklājīgā līmenī nodrošina izpildīti mājas darbi – maršruta plānošana, iespējamo putnu sugu attiecīgajā vietā apzināšana, laika patēriņa prognozēšana. Tā kā Igauniju vērā ņemamā līmenī pazīst tikai divi no komandas, tad šis pienākums galvenokārt (faktiski – tikai) nodots viņiem. Pārējie – vairāk binokļu “gaļa” (t.i., pienākums meklēt un ieraudzīt putnus). Noteikumi nemainīgi – sākums trijos naktī (2014. gada 16. augustā), tad 16 stundas sporta, vismaz trim no komandas jānosaka putna suga. Teritorija – šoreiz visa Igaunija par godu sacensību 20. jubilejas gadam.

Kā cerīgāko esam novērtējuši ziemeļrietumu Igauniju. Sākam *Leidissoo* purva apkārtnē, kur nomaļi ceļi “dzīviem” var karlēpjiem, slokām un strazdiem, meži un laukmales pūcēm, vēlāk zīlītēm un citiem zvirbuļveidīgajiem. Apkārtnē zibeņo, tumsā izgaismojot turpat klistošos lietus mākoņus, kas nedaudz arī koriģē plānoto maršrutu. Vakarlēpis tad arī kļūst par pirmo “ķeksi”, no ceļmalām paceļas lauku ciruļi. Visdrīzāk grieze šogad neatrādīsies

mašīnas gaismās, kā pērn. Mežastrazdus “lasīdami”, dodamies uz pļavu, kur kartē ar pildspalvu ierakstīts “rubenis”. Pie pelēkajiem strazdiem ceļmalā nesabremzējam, lai arī tos paguva ieraudzīt tikai divi no komandas, tiem taču jābūt vēl.

Nonākot minētajā pļavā, rītausma jau ieskrējusies, un binokļos no pļavas cita pēc citas parādās pa rubeņa galvai, kopā ap 30, fonā sauc čuņčiņš, pa ceļu danco akmeņčakstītes.

Ap sešiem mehāniski “salasām” meža komplektu – zīlītes, dzilnīši, mizložņas, paceplīši, pelkājītes, arī daži ļauķi, negaidīti atrādās mazais mušķērājs. Jāpaspēj uz rīta cēlienu *Poosaspea* ragā, tāpēc pieturamies pie nosptraustā virziena, vien piestājot pie kādas viensētas vai ciema, lai “ievāktu” tādas formalitātes kā bezdelīgu, čurksti, cielavas, čipstes, nejauši “uzskrienam” svīrlītim. Kā zināms, šādas nejaušības parasti veido ļoti būtisku daļu no putnu saraksta jebkādās šīs nišas sacensībās.

Saulaino rītu *Poosaspea* papildina īslaicīga lietusgāze. Ragā ieraudušās arī vairākas konkurentu komandas. Vienīgo puslīdz tveramo bridēju baru izbiedē vietējie pilsoņi ar suņiem, lai gan “uz aci” barā nekā

vairāk par smilšu tārtiņiem nav. Ar ko šādi pavirši vērtējumi parasti beidzas, nav nekāds jaunums. Turpat, priedēs, rosās meža zīlītes, ko, kā vēlāk izrādījās, dažas komandas nav pamanījušas, un tām nācies pavisam iztikt bez šīs sugas. Lielākais guvums šajā vietā – melnais alks (*Cephus grylle*), uz ūdens, samērā patālu. Arī to lielākā daļa šeit atbraukušo komandu nepamanīja. No baudāmiem skatiem šeit arī jāatzīmē divu īsastes klijkaiju draiskulības praktiski virs galvas, citādi – lērums pīļu un kaiju, pa liedagu kursē attāls lietuvainis. Bridēju kompānija salasās pieklājīga, bet nepietiekama. Tos, cik iespējams, papildinām zemāk piekrastē, *Haversi* apkārtnē, pieliekot klāt vairākus šņībīšus, tārtiņus u.c. bridējus. Klist baumas par kaut kur netālu esošu pūslīti, bet nekas labāks par dūņšņībīti mums te nesanāca. Arī šeit sākas putnu sarakstu apgrūtinātos lietus, bet esam paspējuši visu izdarīt un bez želuma varam atkāpties.

Dienas vidus, atkal saule, tuvojas *Haapsalu*. Sāk parādīties plēsēji – pa kādam ķīķim, lijai, ērglim. Pilsētā “ātrā” ūdensvistiņa – zināms dīķis, kur tā dzīvo; nekautrējas atrādīties arī vistu vanags. Kopumā šeit skaitliski nekāda lielā piensuma nav, bet maršrutā šī ir vienīgā vieta, kur “paņemt” urbānos putnus.

Kukaiņu piekūns *Liivi* apkārtnē.

Foto: M. Tīrums.

Nākamais putnu sugu zviedru galds ir tornis pie *Haeska*. Lai arī lielākā daļa "ņemamo" ūdensputnu jau atzīmēta, šeit jācer uz kādu ekstru. Atrodas arī tāda vēl "neieķeksēta" vienkāršība kā ziemeļu gulbis. Meža zosu barā ieraugu baltpieres zosi, bet neparocīgās gaismas, attāluma, rakursa, putna uzvedības (pārsvarā guļ) un tādā nepietiekama pazīmju komplekta un dažu nesakritību dēļ šo sugu sarakstā neieķēlam. Pēc tā, ka citi bija ieskaitījuši, vismaz uzzinām, ka baltpieres zoss tur tiešām bijusi.

Matsalu ir pēdējais punkts plānotajā maršrutā, tur pievienojam garkakli. Tā kā vēl trūkst lērums parastu sugu, griežamies atpakaļ iekšzemē cerībā uz balto stārķi, zvirbuļvanagu, pelēko strazdu, kuitalu, dārza ļauķi un, protams, jebko citu. Brūnkaklim un garknābja gaurai atmetam ar roku.

Nogriežoties *Liivi* virzienā, uz elektrības vadiem sēž kukaiņu piekūns. Lai gan šajā gadalaikā tas nav ārkārtējs retums, ar kļūsinātu sajūsmu "metam" to sarakstā pie pārējiem piekūniem un varam turpināt

izmisīgo tālākmeklēšanu. Pie *Liivi*, piecas minūtes pirms sacensību beigām, beidzot atrodas arī baltais stārķis, kļūst skaidrs, ka visdrīzāk esam viena no izredzētajām komandām, kam šāda veiksmē kritusi. Turklāt katrā ceļa pusē pa putnam. Vienu minūti pirms noteiktā beigu laika debesīs plivina zvirbuļvanags, ko sveicam ar superzvaigznei atbilstošām ovācijām.

Pelēkā strazda aile, tās rīta nolaidības dēļ, tā arī paliek tukša. Izpaliek kuitala, dārza ļauķis, melnais erickiņš. Kopā esam "savākuši" 146 putnu sugas, kas ir komandas rekords, uzlabots par 22 sugām.

Noslēguma pasākums *Pivarootsi* viesu namā, ierastajā formātā – katra komanda sauc ārpus "parasto" listes "ieķeksētos" putnus, pārējiem piebalsojot, ir vai nav tos "dabūjuši". Kad publika sāk iesilt, kaut kas noiet greizi ar novērojumu apkopošanas tabulu – 23 komandām nav gatavs iepriekš sagatavotais "ekselis". Dalībnieku spēja noturēt uzmanību, dabiski, ir apgriezti proporcionāla "izsoles" ilgumam – aptuveni tā mums smīnot paskaidro viens no sacensību organizētājiem. Tāpēc vismaz

daļas klātesošo interesēs ir pēc iespējas ātrāk novērst radušās ķibeles, kamēr kādas līmenis šaurajās telpās nav sasniedzis ko līdzīgu arēnas tribīnēm pāris sekundes pirms spēles beigām, kad vēl rezultāts nav izšķirts.

"Eiseris" (no angļu vārda *Ace* – dūzis – *red. piez.*) jeb suga, kas netrāpījās nevienai citai komandai, mums ir zivju dzenītis. Citām komandām tādas ir Kaspijas kaija, platknābja pūslītis, dārza stērste, krūmu ļauķis, somzīlīte, lielais dumpis, priežu krustknābis, laukirbe, parastais ķēģis, gredzenūbele, pelēkā cielava, ūpis, vidējais ērglis, melnā klija. Kopējais rallijā novēroto sugu skaits – 206. Sasummējot skaitļus, "H. himantopus" komanda izcīnījusi piekto vietu, par četrām sugām atpaliekot no trešās, bet pirmā vieta – 167 sugas – bija nesasniedzama.

Brokastojot uz terases, pārlido meža tilbīte, pa ceļam uz mājām kaut kur dzied tītiņš, pie kādas viensētas kniksē melnais erickiņš. Šie mūsu okulāros rallijā neatzīmējās. Bet Igaunijas dienvidos baltie stārķi vēl desmitiem.

Atgriežoties pie ievada, putnu vērošana Igaunijā (kā jebkurā citā valstī) no tā paša procesa Latvijā atšķiras ar to, ka ciemos nav kā mājās, lai arī tehniski nekas nemainās. Svešā teritorijā tam pašam stārķim cita vērtība un "ķeksējamo" sugu prognozējamība, neskatoties, piemēram, uz neskaitāmiem analogiem biotopiem pie mums, ir ierobežotāka. Lietas būtību gan tas nemaina – vai tas ir sports, vai vienkārša klejošana ar binokli, putns nedrīkst tikt palaists garām nenoteikts. Īsāk sakot, lūriķi tie vērotāji tik un tā.

IVARS BREDIKS,
brediks@gmail.com

Poosaspea rags.
Foto: A. Tirums.

Summary

The Middle of August – Estonian Open 2014 /Ivars Brediks/

On August 16, 2014 the *Himantopus himantopus* team from Latvia, participated in the Estonian Open 2014 birdwatching rally. The team recorded 146 bird species (new record for the team: +22 species) achieving 5th place. The total number of species recorded by all teams was 206, with 167 species recorded for first place.

“Himantopus himantopus”, no kreisās: Mārcis Tīrums, Ivars Brediks, Ieva Mārdega, Andris Klepers.
Foto: A. Tīrums.

Rīts Poosaspea ragā.
Foto: A. Klepers.